

**13.03.2016 – 30.05.2016 TARİHLERİ ARASINDA UYGULANAN
SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI SONRASI**

**HAKKARİ –YÜKSEKOVA İNCELEME ve GÖZLEM RAPORU
(10 – 11 Haziran 2016)**

**MAZLUMDER Hakkari Şubesi ve
MAZLUMDER Çatışma İzleme ve Çözüm Grubu**

İÇİNDEKİLER

A)GİRİŞ	3
B)HEYETİN OLUŞUMU VE GÖZLEM SÜRECİ	3
C)KURUMSAL GÖRÜŞMELER	4
D)İLÇE HALKI İLE YAPILAN BAZI GÖRÜŞMELER	8
E)TESPİT ve DEĞERLENDİRMELER	13
F)YÜKSEKOVA'DAN BAZI GÖRÜNTÜLER	18

A)GİRİŞ

Hakkari Valiliği tarafından Yüksekova ilçesinde 13 Mart 2016 günü saat 22.00 itibariyle başlatılan sokağa çıkma yasağı 30 Mayıs 2016 günü saat 06.00'ya kadar devam etmiştir. 30 Mayıs 2016 günü sokağa çıkma yasağı kısmi olarak kaldırılmış ve akşam 20.00 ile sabah 06.00 arasında yasağın devam ettirileceği duyurulmuştur. Aynı gün Valilik tarafından yapılan ikinci bir açıklamaya göre; Ramazan ayı nedeniyle kısmi sokağa çıkma yasağının aralığı saat 22.00 ile 06.00 olarak duyurulmuştur.

77 gün 8 saat süren kesintisiz sokağa çıkma yasağı, Yüksekova ilçe merkezinde ve ilçeye bağlı Vezirli Köyü ve Çimenli mezrasında uygulanmıştır. Ulusal basına düşen bilgilere göre; yasak süresince çatışmalar; hendek ve barikatların bulunduğu Cumhuriyet Mahallesi, Güngör Mahallesi, Kışla Mahallesi, Orman mahallelerinin tamamı ve Yeşildere ile Dize mahallelerinin bir kısmında devam etmiştir. Yine basına düşen bilgilere göre, operasyonların 20 Nisan 2016 tarihi itibariyle sonlandığı fakat arama-tarama faaliyetleri için yasağın bir süre daha devam ettirileceği duyurulmuştur. Bu duyuru sonrasında sokağa çıkma yasağı 40 gün daha devam ettirilmiştir.

Bu süreçte, 70 bin civarında nüfusa sahip olan ilçe merkezinde yasak başlangıcının hemen öncesinde nüfusun en az % 80'inin ilçeyi terk ederek yakın il ve ilçe merkezlerine ve ilçeye bağlı köylere göç ettiği, bilgisi hem basından hem de görüşmeler esnasında ilçe halkından öğrenilmiştir. 77 günü aşkın bir süre devam eden sokağa çıkma yasağı boyunca ilçedeki yaşanan durumu aktaran bilgi kanalları oldukça sınırlı kalmıştır. Bu süre zarfında iddia edilen hak ihlallerini yerinde ve zamanında gözlemek mümkün olamamıştır.

Süresiz sokağa çıkma yasağının kaldırılmasından sonra MAZLUMDER Çatışma İzleme ve Çözüm Grubu koordinatörlüğünde MAZLUMDER Hakkari Şubesi, ilçede incelemeler yaparak iddia edilen hak ihlallerine dair tanıklıkları dinlemek ve ilçedeki son durumu gözlemek için bir heyet oluşturmuştur. Hakkari şube yöneticilerinden oluşan heyet iki gün boyunca çeşitli görüşmeler yapmıştır. Bu süreçte resmi ve siyasi temsilciler ile görüşmeye çalışılmış, mahalle ve evler ziyaret edilmiş, ulaşabildiğimiz Yüksekovalı ailelerden bilgi alınmıştır.

B) HEYETİN OLUŞUMU VE GÖZLEM SÜRECİ

Heyet; Hakkari Şubesi Başkanı Cengiz ŞEN, Başkan Yardımcısı Yaşar KAPLAN, şube yöneticisi Cemal ERİP ve MAZLUMDER gönüllüsü Kerem ENGİN'den oluşmuştur. 10 Haziran Cuma günü Yüksekova'ya varan heyetimiz daha önceden talep ettiği randevular doğrultusunda ilk olarak Yüksekova Kaymakamı ve Başsavcısı ile görüşmeye çalışmıştır. Kaymakam ile talep edilen görüşme önce yerinde bulunamadığı daha sonra ise uygun olmadığı için gerçekleşmemiştir. Buna rağmen iletişim bilgilerimiz bırakılmış, görüşme talebimizin daimi olduğu belirtilerek karşılık beklenmiştir. Başsavcı ile görüşülememesine rağmen ilgili kurumdan bazı bilgiler alınmıştır. Ardından Belediye Eş Başkanı Adile KOZAY ile görüşülmüş ve devamında çatışmaların yaşandığı ve tahribatın yoğun olduğu mahallelerde gözlem yapılmış, mahalle sakinleri ile görüşülerek sürecin öncesi ve yasak sürecine dair bilgi edinilmiştir. Aynı gün Esnaf ve Sanatkar Odaları Birlik Başkanı İrfan SARI, Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Salih ÖZDEMİR ve HDP eski milletvekili Esat CANAN ile görüşülmüştür.

C) KURUMSAL GÖRÜŞMELER

Yüksekova Başsavcılığı Görüşmesi:

Başsavcı ile görüşme talebimiz gerçekleşmemiş olmasına rağmen sokağa çıkma yasağının yaşandığı sürece ilişkin makamından bazı bilgiler alınmıştır. Bu bilgilere göre; operasyon süresince çatışan taraftan 198 kişinin öldüğü beyan edilmiştir. Operasyon esnası ve sonrasında ölü olarak bulunduğu söylenen 78 kişinin cenazesi otopsi için Erzurum'a gönderilmiş, kimliği tespit edilen 40 kişinin cenazesi yakınlarına teslim edilirken 38 kişi ise Erzurum'da kimsesizler mezarlığına defnedilmiştir. Yine Başsavcılık makamından alınan bilgilere göre; operasyon esnasında ilçede kalan kişilerden 2326 sivil meskun alandan tahliye edilmiş, 17 PKK mensubu teslim olmuş ve 8 güvenlik görevlisi hayatını kaybederken 95'i ise yaralanmıştır.

Yüksekova Belediye Başkanlığı Görüşmesi:

Cuma günü yapılan görüşmede Belediye Eşbaşkanı Adile Kozay'ın aktardığı bilgiler şu şekildedir.

Bütün bu olanların belediyemiz ile uzaktan yakından ilgisi yok. Daha doğrusu bunların Kürt siyaseti ile ilgisi yok. Bu gelişen durum iki tarafın kendilerine göre siyasetleri ile alakalı. Biz belediye olarak insanlarımıza yardımda bulunmak istiyoruz. Bu amaçla, yiyecek, gıda, su vb. hizmetler yürütüyoruz. Fakat yardımlarımız devlet tarafından engelleniyor. Sokağa çıkma yasağının kalkmasının 2. gününde sıcak yemek dağıtmaya başladık. Kuru gıda yardımında bulduk. Ama emniyet görevlilerinin engellemeleri ile karşılaştık. Yine bu meyanda su tankerlerini mahallelere götürerek, su hizmetlerinin ulaşmadığı mahallelere su ulaştırıyoruz. Halkın barınma, yiyecek sıkıntısı var. Çatışmalardan dolayı su şebeke hattı zarar gören ve suları akmayan, Cumhuriyet, Orman, Kışla ve Güngör mahallesinin bir kısmında su depoları bırakıyoruz. Kendisine ait sondajı olan ve elektriği olmayan yurttaşlar için de jeneratör götürüp sondajları elektrik ile çalıştırarak, mahalleye kullanma suyu vermeye çalışıyoruz. Özellikle halk Yüksekova'ya giriş çıkışlarda saatlerce süren GBT noktalarından oldukça muzdarip. Yüksekova halkından dışarı çıkanların % 70'i sokağa çıkma yasağının kalkmasından sonra ilçemize geri döndü. Ama sağlam olan mahallelerde ya da yakın köylerde kalıyorlar. Sokağa çıkma yasağının bitmesinden sonra ne yapıp ne edileceğine dair belediyemiz yeterince bilgilendirilmiyor. Koordineli çalışmaya dahil edilmiyoruz. Yeniden imar ile ilgili fikrimiz sorulmuyor. Adeta yok sayılıyor. Bunun dışında Kaymakamlık bizi ve halkı karşı karşıya getirmeye çalışıyor. Mesela mera veya hazine arazisinde şimdiye kadar yapılmış olan evlere kapı numarası vermemizi engelliyorlar. Bu da bizi ve halkı karşı karşıya getiriyor.

Hakkari Esnaf ve Sanatkarlar Birliği Başkanlığı Görüşmesi:

Birlik Başkanı İrfan Sarı ile görüşülmüş ve kanaatleri Şu Şekilde alınmıştır.

Şu anda sokağa çıkma yasağı süresince esnaf ve zanaatkrlar camiasının uğradığı zarar ve ziyanı tespit etmeye çalışıyoruz. Vergi dairesi personeli, emniyet personeli, sanayi ve ticaret odası personeli ve bizden müteşekkil bir komisyonla bu çalışmaları yapıyoruz. İnsanlar nce Kaymakamlığa zarara uğradığına dair müracaatta bulunuyor. Biz de bu müracaatlara uygun olarak dükkanları dolaşıyoruz ve uğradıkları zararı tespit etmeye çalışıyoruz. Burada hem bozulan ve yakılan eşyaları tespit ediyoruz hem de kaybolmuş, yok olmuş eşyaları tespit ediyoruz. Onların beyanını alıyoruz. Biz işimizi bitirdiğimizde elde ettiğimiz verileri onların dosyasına ekleyip komisyona teslim ediyoruz. Bu komisyon da uzman ve bilirkişilerden oluşuyor. Bu komisyon zarar ve ziyanı belirledikten sonra işyeri sahibine sunulacak. 5233 sayılı Kanuna¹ göre düzenlenip, bu zarar ve ziyanın sebebi olarak terör gösteriliyor. Aslında devlet de yarın bir sıkıntı ile karşılaştığında kendisini temize çekip bütün suçu teröre yüklemeye çalışıyor bu kanunla. Komisyon ve işyeri sahibi anlaşırsa zararını tazmin edecek. Eğer anlaşamazlarsa da mahkemeye verme hakkı doğuyor. Bize verilen 2 ay süre var ve bizim 2 ay içerisinde bu işi bitirmemiz gerekiyor. Bütün bunların yekunu 1730'dur. Kaydı olmayan işyerleri de var. Vergi dairesi müdürünün bize verdiği bilgiye göre bu iş bittikten sonra kaydı olmayan işyerleri de tespit edilip kayıtları yapılacak. Şimdiye kadar 500 civarında işyerine uğradık, fakat hala açılmayan işyerleri var. Fakat Şöyle bir sıkıntı da var, devlet bir yandan her türlü zararın tazmin edileceğini söylüyor ama bir yandan da işyeri sahibine "senin vergi levhan var mı, ruhsatın var mı" diyerek zararı tazmin etmemek için bin bir bahane buluyor.

¹ Bahsedilen Kanunun tam ismi; "Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun"dur.

Bana göre çözüm mercii devlettir. Dolayısıyla bütün bu olan bitenlerden dolayı biz birinci dereceden devleti sorumlu görüyoruz. Devlet halkı kendisine siper edinip halktan PKK'ye tepki vermesini istiyor. Yani halkın arkasına gizleniyor. PKK de bunun aynısını yapıyor. Onlar da kendilerince halka gelip “sizi özgürleştirmek istiyorum” diyerek halkın kendisinin önünde yürümesini istiyor. PKK, “ülkesinin tahakküm altında olduğu, dili ve kültürünün yasaklandığı, halkının inkar edildiği” vb. birçok argümanı kullanarak “halka ben sizin hakkınızı, hukukunuzu savunuyorum, bu sorunu çözüme kavuşturmak istiyorum” diyebilir. Fakat devlet halkın arkasına sığınarak, onları PKK'ye karşı tavır takınmaya mecbur bırakarak mücadele yürütmemeli. Çünkü halk vergisini veriyor ve devletin vatandaştan istediği şeyleri yapıyor. Dolayısıyla devlet ya bir hukuk devleti şeklinde bir çözüm getirecek ya da ceberrut bir devlet anlayışına savrularak halk ve PKK'yi karşı karşıya getirmeye mecbur bırakmaya çalışarak gayri hukuki ve zalim bir yönetim sergileyecek. Devlet, halkı ne vatandaşları olarak görüyor ne de “sen Kürtsün” deyip ona göre muamele ediyor. Tabi PKK de hendek siyaseti ve zamansız özyönetim anlayışı ile eleştiriyi hak ediyor. Tabi bir platform olursa onlara şöyle denilebilir “sen kendince halk için bir siyaset yürüttün ama gelip o siyaseti halka sormadın”. Devlet de hakeza “ben herşeyi halkın huzur ve güveni için yapıyorum” diyor ama gördüğünüz gibi yakılmış yıkılmış bir şehir var.

Yüksekova Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı Görüşmesi:

Gözlemlerimiz esnasında Oda Başkanı Salih Özdemir ile görüşülmüş ve şu bilgiler alınmıştır.

Esnafın en önemli sorunları banka borçları, gecikme, çek, senet ve kredi borçları, kiralar, çalışanların ücreti vb sıkıntılardır. Fakat en önemli sorunları ticari itibarlarıdır. Şimdi dışarıda Yüksekovalı tüccar ve esnafın itibarı kalmamış. Çekleri, senetleri dışarıda itibar görmüyor, insanlar ödeme yapabileceklerine inanmıyor. Zaten geçen senede bizim bu sıkıntılarımız vardı. Esnaf kepenk kapatmalardan, eylemlerden dolayı doğru düzgün iş yapamıyordu. Yüksekova'da esnafılık, ticaret bitmiş, bir şey kalmamış. Sınır kapısı da kapalı. Bakın 2014 yılında Esendere sınır kapısında 390 milyon dolar civarında ticaret yapılmış. 2015 yılında 181 milyon dolar civarında ticaret yapılmış. Eğer sınır kapımız açık olsaydı ve huzur ortamı da olsaydı normalde şimdi biz 1 milyar dolara doğru gidecektik. Mesela şimdi çinkomuz kapı kapalı olduğu için Van üzerinden İran'a gidiyor. Bunlar maliyeti artırıyor.

Buraların yarasının sarılması için ekstra sebep aranmamalı zaten mücbir sebep ortadır. Bütün bunlardan en çok zarara uğrayan esnafımız ve tüccarımızdır. Kontrol noktaları oldukça sıkıntılı. Şehre gelen mallar, gıdalar mesela sebze meyve uzun süre bekletilmelerinden dolayı bozuluyor. 4 aydır esnaf siftah yapmamış. Geçen sene Ağustos ayından beri sınır kapısı ve hava alanı kapalıdır. 3.5 milyon nüfusluk Urmiye vilayetinin bütün geçiş güzergahı Yüksekova üzerinde idi. Sınır kapısı açık iken bu durum şehrin ekonomisine olumlu katkı yapıyordu. Bir yıldır onlar da buraya uğramıyor.

HDP Hakkari Eski Milletvekili Esat Canan Görüşmesi:

Yasağın ilanı öncesinde sorunun operasyonsuz çözümü için çaba gösteren bir grubu temsil ettiği yönünde ulusal basına da bilgiler düştüğü için, eski milletvekili Esat Canan'dan randevu alınmış ve kendisiyle görüşülmüştür. Aktardığı bilgiler şu şekildedir.

Biz sokağa çıkma yasağının başlamasından önce çatışmanın olmaması, barikatların kaldırılması için STK'lardan, barodan, kanaat önderlerinden oluşan siyaset üstü bir sivil inisiyatif kurduk. Bu tamamen yerel dinamiklerin oluşturduğu bir inisiyatif idi. HDP'nin dahi bundan haberi ve dahli yoktu. Halk herhangi bir çatışmanın olmasını istemiyordu. Ben de bu inisiyatifin sözcüsü oldum. Hem devlet yetkilileri ile hem de barikatların arkasındaki gençler ile diyalog kurmak istiyorduk. Çünkü Sur'un, Cizre'nin, İdil'in akıbeti belli olmuştu ve biz bunun burada da tekrarlanmasını istemiyorduk. Biz hem Kaymakam hem de Vali beyle görüştük. Halkın çatışma istemediğini onlara söyledik. Doğrusu bunlar bizim bu girişimimize olumlu bakmakla beraber açık ve net bir tavır takınmadılar. Ama yine "barikatların arkasındakiler nasıl gelmişler ise o şekilde şehri terk etsinler" dediler. "Biz devlet olarak kararımızı verdik ve ona göre askeri olarak hazırlığımızı yaptık. Karar onların çıkarlarsa çıksınlar biz de operasyon yapmayız" dediler. Daha sonra biz diğer taraf ile yani barikatların arkasındakiler ile görüştük. Onlara devletin büyük bir yığınak yaptığını hem kendilerinin buradan sağ çıkamayacaklarını hem de şehrin yakılıp yıkılacağını söyledik. Bunun halka bir faydası olmadığını söyledik. Devlet yetkilileri ile yaptığımız görüşmelerde edindiğimiz izlenimi onlara aktardık ve şehri terk etmelerini istedik. Fakat onlar buna yanaşmadılar, savaşmakta kararlı olduklarını söylediler. Devlet açısından PKK'nin Yüksekova'da çok büyük yığınak yaptığı, çok bomba döşendiği ve buranın eroinin merkezi olduğuna yönelik bir anlayış vardı. Aslında Yüksekova'nın böyle bir durumu yoktu ama devlet eline geçen bu fırsatı kaçırmak istemiyordu. Devlet PKK'nin Yüksekova'daki yığnağını olabildiğince abartıyordu. Halktan edindiğimiz bilgilere göre 200-250 kişilik bir silahlı unsur vardı Yüksekova'da. Bunların çoğu da YPS denilen yerel gençler idi. Biz bunu devlet yetkililerine de aktardık. Çok büyük bir orantısız güç kullanımına gerek olmadığını söyledik. Neticede girişimlerimiz başarılı olmadı ve bugün gördüğünüz durum ortaya çıktı.

Bize göre siyaset tam olarak rolünü oynamadı. Şahsen ben HDP'nin bu süreçte doğru düzgün bir siyaset izlediğini düşünmüyorum. Eğer tam olarak rolünü oynayabilseydi bu yıkım olmazdı. Bu noktada HDP'nin hatası ve ihmali vardır. Çünkü siyaset yükseldiğinde şiddetin düşmesi gerekiyordu. 80 milletvekili ile yüksek düzeyde bir temsiliyet kazanılırken barikat ve hendeklere gerek yoktu. Eğer siyaset "biz bir çatışma ortamına müsaade etmeyiz, talep edilecek ne varsa halkımız bize onay verdi biz siyaset ile talep edeceğiz" diyebilseydi ve PKK'nin bu politikasına karşı durabilseydi o zaman tam olarak rolünü oynamış olacaktı. HDP bütün yapısı ile beraber halkın rahatsızlığını sahiplenebilseydi bu durum Kandil üzerinde de etkili olabilir bu çatışmaların önüne geçilebilirdi. Fakat bu tür bir çalışma yapılmadı. Bütün bunlardan en fazla olumsuz yönde etkilenen Kürt halkı oldu.

Devlet halkın zararını tazmin edeceğini söylüyor ama hala bunun nasıl olacağına dair bir takvimlendirme yok. Halkın ne yapacağını bilmesi için devletin acilen ne yapmayı, nasıl yapmayı düşündüğünü anlatması gerekiyor. Devlet çok büyük hatalar yapıyor. Çatışma esas olarak bir ay sürdü. Ama sokağa çıkma yasağı daha da uzatıldı. Şehre giriş çıkışlarda insanlar çok büyük sıkıntılar çekiyor. Saatlerce sırada bekliyorlar. Bakın devletin çok büyük ihmali

var. Geçen sene yazdan beri hendekler kazılmaya, barikatlar kurulmaya başlandı. Eğer devlet iyi niyetli olsaydı o zaman müdahale ederdi. O zaman en çok üç dört ev yıkılır birkaç kişi hayatını kaybederdi. Şimdiki gibi büyük can ve mal kayıpları yaşanmazdı. Daha sonra aşırı güç kullandı ve şehir yıkıldı. Devlet için de büyük bir maliyet oluştu. Şimdi biz bunu söyleyince PKK de “siz demek ki geçen sene operasyon yapılmalıydı diye düşünüyorsunuz” diyecek. Hâlbuki DTK diye bir yapılanma var. Bunun işi ne, bu gibi önemli konularda karar vermek. Ben Hatip Dicle beyle görüştüm. Yüksekova’da kış olduğunu, her tarafın karla kaplı olduğunu söyledim. “Sur ve Cizre’nin neticesi ortada. Gençlerin Yüksekova’yı terk etmeleri için bir çağrıda bulunun” dedim. Fakat onlar da etkin bir müdahalede bulunamadılar.

D) İLÇE HALKI İLE YAPILAN BAZI GÖRÜŞMELER

B.K., Kadın, 50 Yaşlarında:

Bütün bu olanların kime ne faydası oldu. Ben ilk olarak PKK’ye sitem ediyorum. Devlet zaten merhametsizdir fakat evin önüne bomba döşersen, barikat kurarsan devlete gün doğar. Devlet de gelip evleri yıkıp yakar. Ben şimdi Yeni Mahalleye ya da çatışmaların yaşanmadığı diğer mahallelere gittiğimde herkesin evinde işinde olduğunu göreceğim. Fakat bizim mahalle ve bizimki gibi olan mahallelere gidince her tarafın yakılıp yıkıldığını görüyorum. Şimdi tek tük insanlar geliyor evlerini bu halde görünce tekrar geri gidiyorlar. Gelin size evi göstereyim

(bize yanmış evini gezdiriyor). Şimdi bu evde yaşanabilir mi? Vallahi bizim halimiz vaktimiz yerinde idi. Çok ev eşyamız vardı. Evin hepsi yakılmış hiçbir şey kalmamış. Sınav olduğu için çocukları sınava gönderdik. Ben ve eşim evde kaldık. Ama çıkmak zorunda kaldık. Bir yıldan beridir rahat yüzü görmedik. Her gün eylem, kargaşa, çatışma. Olayların başında bu işi yapanlara “durun böyle yapmayın aranızda iyi olan kötü olan var, devlet hepimizi öldürecek etmeyin eylemeyin” diyorduk. Ama onlar böyle diyenlere “hayır, siz hainsiniz” diyorlardı. İnsanlar onlara laf anlatmaya korkar oldular. Evden çıkarken yanımıza evden bir şey almamıza hiç müsaade etmediler. Devletin evleri yakıp yıkacağını biliyorlardı ama yine de bir şey götürmemize izin vermediler. Bizim burada birisi birisine beddua ettiğinde “evin yansın, ocağın sönsün” der. Vallahi bu zülümdür. Onlar çok büyük bir hata yaptılar. Devlet de geldi her tarafı yakıp yıktı. Allah kabul etmez. Şimdi köyde kardeşimin yanında kalıyorum.

A.G., Erkek, 76 Yaşında:

Bakın ben 76 yaşındayım. Evimin hepsi yandı, kül oldu. Hiçbir şey kalmadı. PKK büyük bir hata yaptı. Tayyip Erdoğan da cin gibi adam, Apo’yu susturdu. Nasıl olsa PKK’yi yönetenleri kolayca oyuna getirebilecekti. PKK’yi yönetenler onun tuzağına düştüler. Devlet köşesine çekildi meydanı onlara bıraktı. Devlet dedi ki, hepsi şehirlere insin. Onları ürkütmedi. Ta ki bu fırsatı yakalayıp onları yok edinceye kadar. Vallahi bak bu şehrin hepsi onların (PKK) elinde idi. Mahkeme kurarlardı. Polisler köprüden bu yana geçemezlerdi. Panzerlerle ancak ana caddede dolaşabiliyorlardı. Bu dağlar, yaylalar, köyler hepsi PKK’nin denetiminde idi. Bu onlara yetmiyor muydu? Bütün kabahat onların. Devlet de geldi, her taraftan askerini kuvvetini topladı, getirdi, şehri sildi, süpürdü.

Bu gençlerin çoğu adam akıllı hareket edenlerden değillerdi. Vallahi benim evimin önünde bir karakol kurmuşlardı. Onlara “etmeyin eylemeyin” dedim. Birisi bana “vallahi Yüksekova yıkılıncaya kadar buradan ayrılmayacağız” dedi. Zaten gençler başına buyruk idiler. Onun için insanlar da korkudan bir şey diyemiyorlardı. Şimdi evlerin hepsi yıkık, su yok, elektrik yok. Ben de Van’da kalıyordum kirada. Ben şimdi bir akrabamın yanında kalıyorum. Çocuklar hala Van’da. Şimdi varın gidin söyleyin, şehir yanmış, yıkılmış, harabe. Zaten Erdoğan da yakın yıkın demişti. Herkes de ondan korkuyor. Kimse sesini çıkarmıyor.

M. K., Erkek, 50 Yaşlarında:

Son birkaç yıldır Yüksekova’da asayiş namına bir şey yoktu. Köprünün ötesinde devlet yoktu. Bir hırsızlık olayı oldu. Emniyete başvurdum. Orada bana bizi tuzağa çekmediğin ne malum, dediler. Yani memlekette huzur ve güven kalmamıştı. Mesele Kürtlük davasından çıkmıştı. Şimdi hakimiyet onların eline geçerse ben buraları terkedip gitmek zorunda kalacağım. Devletin güvenliği sağlaması ve halka sahip çıkması gerekiyor. Şimdi ateş, yağ ve kuruyu beraber yakıyor. Devlet evlerden yaktığını yakmış gerisini de sıra halinde yıkılmış. Bu yıkımda hem devletin hem de PKK’nin payı var. Biz devletin Yüksekova hakkındaki projesinin ne olduğunu net olarak bilmiyoruz. Bazı evlerin durumu yıkımı gerektirmeyecek olmasına rağmen yıkım kararı verilmiş. Muhakkak devletin kendisine göre bir projesi var. Acaba şehri yeniden mi imar edecek yoksa milleti cezalandırarak kendince intikam mı alacak bilmiyoruz?

Benim 6 katlı 350 metrekare bir evim vardı. 10 daire idi. Bu dairelere girdiğinde duvarların bile eridiğini, sacların harareten büzüştüğünü göreceksin. Bir iğne bile kalmamış. Her şey yanıp kül olmuş. Ben şahsen bu konuda PKK'yi daha çok suçlu buluyorum. Geçen sene sonbahardan beri Cumhuriyet, Güngör, Kani Haydar, Orman vb. mahallelerde hendek kazılıp bomba yerleştirildi. Mesela benim evimin önüne bomba yerleştirildi. Biz de evden ayrıldık. Ertesi gün eve gittiğimde kapıların kırıldığını gördüm. Ben de hırsızlar eve dadanmış sandım. Kapıyı yaptırıp eve girdim. Saat akşam 9, 10 gibi eve geldiler. Evde sadece biz büyükleri görünce hani çoluk çocuk nerede dediler. Biz de “onları Yüksekova dışına götürdüğümüzü” söyledik. Niçin götürdünüz dediler. Biz de “evin önüne bomba yerleştirdiniz onun için dışarı götürdük, çatışmalar başladığında kimse buradan kurtulabilir mi” dedik. Onlar bize “sizin çocuklarınızın canı bizim canımızdan daha mı tatlı” diye kızıdılar. “Evin kilitlerini bırakın ve bu evi terk edin” dediler. Biz de mecburen evi terk ettik.

Halk çok zor durumda kaldı. Burada hangi taraf güçlü ve etkin olduysa insanlar can ve mal korkularından onlardan yana görünmek zorunda kaldı. Şimdiye kadar maddi ve manevi olarak bize hiçbir hizmet yapılmadı. Ailemin her bir kısmı bir tarafa savruldu.

F.Y., Erkek, 55 Yaşlarında:

Eğer bir savaş halkın menfaatine değilse, memleketin hayrına değilse kimseye bir fayda sağlamaz. Bu durum savaşı daha da yoğunlaştırır. Devlet halkın üzerine gelir, katliam, yıkım ve göç durumları ortaya çıkar. Nihayetinde böyle de oldu. İnsanlar bu savaş kararının

arkasında Ankara ve Kandil'in olduklarını düşünüyor. Bizler piyon konumundayız. Acı, yıkım, gözyaşı bizim payımıza kalıyor.

Şimdi Yüksekova'ya bakınca yıkılmış bir şehir görüyoruz. Devletin tekrar imar edeceği söyleniyor. Ama ben bundan umutlu değilim. Ama insanların burada yaşayamaz hale gelmesini istiyor. Fakirliğe, evsizliğe, huzursuzluğa mahkum edip göçertmek istiyor. Mesela şimdi Yüksekova'ya gelip evinin yakılmış yıkılmış halini görenler tekrar geri gidiyor. Bazılarının yeniden gelmek istemediklerini duydum. Mesele sadece devletin bu insanların evini imar edip etmemesi meselesi değil. İnsanlar bu savaşın biteceğine dair umutlarını kaybediyor. Şimdi insanlar facebook üzerinden akrabalarını, devlete ait yerlere yakın ya da güvenlik kuvvetlerinin olduğu taraflarda dolaşmamaya çağırıyor. Çünkü patlama, çatışma ihtimali var. Böyle olunca insanların can ve mal güvenliği tehlikeye girer. Devlet ceberut yüzünü gösterir. Zulmüne devam eder. Zaten zulmeden sadece devlet değil. Öbür tarafta böyle. Sokağa çıkma yasaklarının başlamasından önce halk üzerinde öyle bir otorite kurmuşlardı ki insanlar korkularından hiçbir şeyi dile getiremiyorlardı. Mesela ben bu eleştirileri yaptığımda birçok kez kolumu tutup ıssız bir yere çekerek “hoca Allah için bunları söyleme, başına bir şey gelir” diye beni uyarıyorlardı. Tehdit edildik. Ama ben konuşmasam, sen konuşmazsan, o konuşmazsa korku her tarafa hakim olur. Zaten korku her tarafa da hakim olmuştu. Fakat şimdi olumlu bir gelişme oldu. İnsanlar bu yıkımı yaşadıkdan sonra korku perdesini yırttı. Yavaş yavaş seslerini yükseltip eleştiriyorlar. Keşke daha önce de korkmadan eleştirebilseydik. O zaman böyle bir sonuç ile karşılaşmazdık. Eğer insanlar korku duvarını aşip birbiriyle rahat konuşabilseydi, fikirlerini paylaşırdı o zaman çok rahat bir şekilde devlete de PKK'ye de savaşınızı şehirlere taşımayın derdi.

Şimdi bu savaşın esas sorumlusu kim. Devlet PKK'yi işe yaramaz bir hale getirmek istiyordu. Bazı söylentilere göre devlet öyle bir siyaset güttü ki PKK ve onun şehirli milislerinin hepsinin bir yerde toplanacağı bir ortam oluşturdu. Mesela Duran kalkan “biz devletin bu kadar sert bir karşılık vereceğini bilmedik” diyor. Şimdi bu özrü kabahatinden büyük söylem. Neticede devletin bu şehri yakıp yıkması için fırsat sunan PKK oldu.

Silopi'den bu yana daha devlet halkın zararlarını tazmin etmiş değil. Bunun nasıl olacağını bilemiyoruz. Tabi devlet insanların zararını tazmin edecek. Ama niçin. Çünkü devletin dünya hukukuna karşı bir sorumluluğu var. Bu malum partinin (PKK) ağırlığını kırmak istiyor. Bunun için zararların tazmini konusunda devlet ağırdan alıyor ya da az veriyor. İnsanlar da bıkarak “ya ben buralardaki neyim varsa satıp gideceğim” düşüncesine geliyor. Aslında PKK de halkın göç etmesine imkân verecek ortamı oluşturmakla devletle aynı işi yapıyor.

A.K., Erkek, 70 yaşlarında:

Ben Yüksekova'da yasak başladığında gitmedim. Bizim aile kalabalık sokağa çıkma yasağı başladığı zaman bizim ailedeki evler ...mahallesinde beraber yaşıyor. Yasak başlayınca tüm aile fertleri gitmek zorunda kaldı. Ben burada kaldım bizim ailenin 6 hanesi var. Yan yanalar. Hepsine bakmak için ben kaldım. Yasak boyunca burada idim. İlk zamanlarda pek çatışma veya sesler gelmiyordu diyebilirim. Bu yıkımlar aslında yasağın son iki haftasında oldu. İlk zamanlarda evlerde öyle tahribatlar yoktu. Son zamanlarda oldu bu yıkımlar...

C. D., 40 Yaşlarında:

Bu hendekli, barikatlı mücadele halk nazarında zaten yanlış bir stratejiydi, yanlışlığı tescillenmiş oldu. Kaldı ki Yüksekova halkının büyük çoğunluğu politize ve hak arama yöntemi olarak sivil ve meşru yolları iyi kullanabilen bir potansiyel. Dolayısıyla böyle bir kitle varken, şiddete başvurmak, mücadeleyi 16-17 yaşlarındaki çocukların inisiyatifine bırakmak pek kabul edilebilir değildi. Devlet de güvenliği sağlayacağı bahanesiyle halka karşı biriktirdiği bütün kinini dökme fırsatı buldu ve güvenliği sağlamaktan öte, halkı cezalandırmaya dönüştürdü işi ve buna bütün şiddetiyle devam ediyor. Ne yapılmalı? Sivil alanların çatışmalardan arındırılması için girişimler olmalı. Devlet anayasal vatandaşlık anlamında en azından iyi niyet beyanında bulunmalı, yapacağı iyileştirmeleri yol haritası şeklinde deklare etmeli. Çatışmalardan zarar görenler, mağdur olan insanlar maddi- manevi desteklenmeli, bu destek çok ivedi ve seri olmalı. 90'lardaki köy boşaltmalarının getirdiği travmalara ve sonrasında yaşanan şiddet sarmalına bu toplum tekrar mahkum edilmemeli.

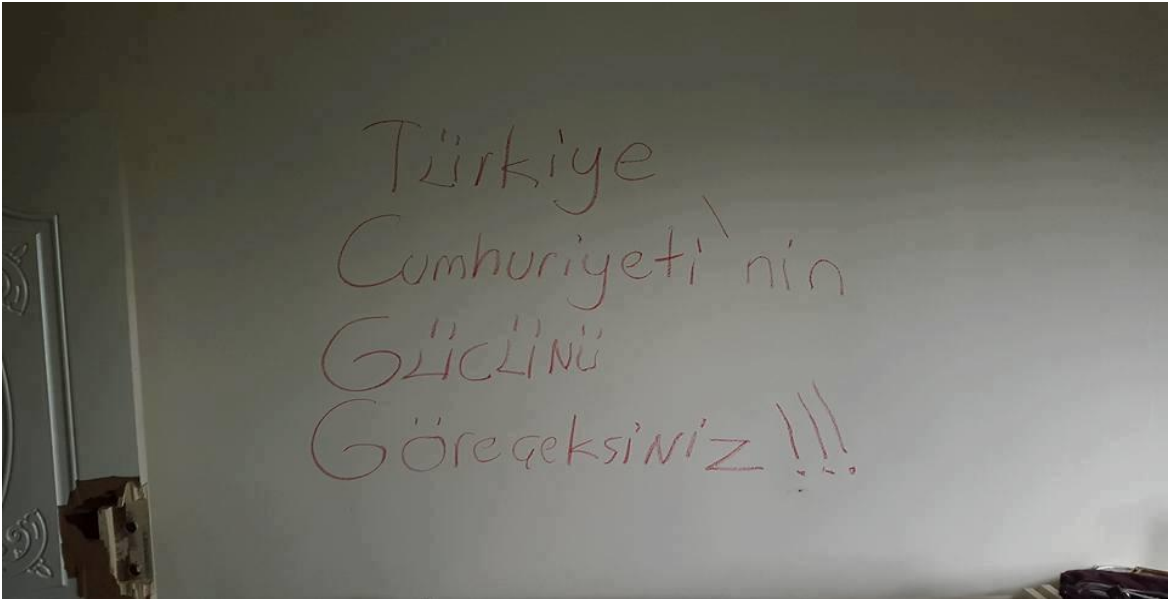
E) TESPİT ve DEĞERLENDİRMELER

- 1- İlçede sokağa çıkma yasağı süresince yaşanan çatışmalarda herhangi bir sivil kaybı olduğuna dair gözlemlerimiz esnasında beyan alınmamıştır. Bununla birlikte operasyon süresince hayatını kaybedenlerin nasıl, nerede ve ne şekilde öldüğü yönünde kamuoyunun şüpheye yer kalmayacak şekilde aydınlatılması kamu idaresinin sorumluluğundadır.
- 2- İlçe halkından görüştüğümüz kişiler, PKK tarafından ilçe merkezinde hendek ve barikat kurulmasıyla çatışmaların ilçe merkezine taşınmasını doğru bulmadığını beyan etmiştir.
- 3- Barikat ve hendeklerin bulunduğu, tuzaklayıcı bombaların yerleştirildiği mahallelerde YDGH/YPS mensubu kişilerin, mahalle halkından rızaları olmayan aileleri kendilerine destek vermeye zorladıkları ve bu kişilerin evlerini rızaları dışında açık tutmak istediklerine, YDGH/YPS mensuplarının hakim olduğu mahallelerde kurulan işleyişe razı olmayan kişi ve ailelerin baskı hissettiklerine yönelik beyanlar alınmıştır.
- 4- İlçe halkından alınan beyanlara göre; hendek ve barikatların kurulmaya başlandığı ilk zamanlarda kamu idaresi bu olaylara göz yumarak gereken tedbirleri almamıştır. Beyanlara göre, ilk dönemde çok az can ve mal kaybı ile bu olaylar önlenebilecekken kamu idaresi gereken tedbirleri zamanında almadığı için sonraki süreçte kayıplar çok artmıştır.
- 5- Sokağa çıkma yasakları öncesinde terk ettikleri evlerinden eşyalarını almak isteyen kişilerin YDGH/YPS tarafından engellenmiş olduğu ve eşyalarını almalarına müsaade edilmediği söylenmiştir.
- 6- Sokağa çıkma yasakları süresinde hem PKK tarafından döşenen patlayıcılardan hem de güvenlik güçlerinin orantısız güç ve ağır silahlar kullanmasından dolayı şehir büyük ölçüde tahrip olmuştur.
- 7- İlçede yaşanan çatışma süresinde hem PKK/YDGH mensuplarının hem de güvenlik güçlerinin sivil halkın evlerini üs olarak kullandığı, evlerin hedef olmasına ve tahribine neden olacak şekilde buralarda mevzilendiği anlaşılmıştır.
- 8- Sokağa çıkma yasağı süresince karşılıklı çatışma süresi kısa sürmesine ve şehirdeki yıkım az olmasına rağmen; arama, tarama yapıldığı ve döşenen bombaların imha edildiği söylenen dönemde şehirde büyük bir yıkım meydana geldiği söylenmektedir. İlçe halkı birçok meskenin bilinçli bir şekilde tahrip edildiğini ifade etmiştir. Kontrollü ve tasarlanmış patlamalar olduğu izlenimi veren bazı patlatmalar, iddialara göre çatışmaların bittiği dönemde gerçekleşmiştir. Bu şekilde tahrip edilen evlerin kullanılamaz hale geldiği görülmüştür. Görüştüğümüz kişilerin büyük kısmında, patlatmaların ve evlerin yakılmasına neden olan uygulamaların keyfi ve intikam amacıyla yapıldığı şüphesi bulunmaktadır.
- 9- Operasyona katılan güvenlik güçlerinin operasyon esnasında intikam duygularıyla hareket ederek ilçedeki yıkımın artmasına neden olduğu yönündeki kanaat, gözlemlerimiz esnasında sıkça dile getirilmiştir.
- 10- Sokağa çıkma yasağının kalkmasından sonra vatandaşların uğradığı zararın nasıl tazmin edileceğine, zarar miktarının nasıl belirleneceğine, zarara uğrayan ev ve işyerlerinin ne

zaman ve nasıl yapılacağına dair bir takvimlendirme olmadığı için büyük bir muğlaklık vardır. Dolayısıyla vatandaşlar hasar gören ev ve işyerlerini yıkmaya veya tadilat yapma konusunda tereddüt içinde olup bir planlama yapamamaktadırlar. Ayrıca konut ve işyerlerinin bulunduğu mahallenin kamulaştırılacağı yönünde bilgiler ilçede dolaşmakla beraber, bu yönde ilçe halkının aydınlatılmadığı görülmüştür. Yine zarar tespitlerinin kamu görevlilerinin kontrolünde yürütülmesi, anlaşmazlık söz konusu olduğunda zarara uğrayanların zararlarını belgelendirme yüküyle karşılaşmasına ve mağdur olmasına neden olabilecek bir durumdur.

- 11- Yıkılan evlerini ve işyerlerini gören vatandaşlar yukarıda aktarılan muğlaklıktan dolayı ne yapacaklarını bilememekte ve sokağa çıkma yasağının sürdüğü dönemde geçici olarak yerleştikleri yerlere geri dönmektedirler. İlçede meskun mahalin geleceği hakkında belirsizlik, insanların hayat döngülerini yeniden kurmalarını zorlaştırmaktadır. Aynı şekilde göç eden ailelerin yanına yerleştiği akrabalarının da hayatı ciddi bir istikrarsızlığa sürüklenmektedir.
- 12- Şehrin imarına ve zararların tazminine ilişkin açık bir takvimlendirmenin olmaması ve ilçe halkı ile bu süreci müzakere edecek bir kamu inisiyatifinin işletilmemesi ilçe halkının bir kısmında göçe zorlandıkları yönünde şüphelerin oluşmasına neden olmaktadır.
- 13- İlçe esnafı ve tüccarı çok ciddi bir maddi kayba uğramıştır. Bu kayıpların ivedi bir şekilde karşılanması gerekmektedir. Zararların tazmin edileceği yönünde idari beyanların nasıl gerçekleştirileceği acilen bir takvime bağlanmalıdır.
- 14- Mahalle ve sokaklarda hakaret ve tehdit içerikli yazılara sıkça rastlanmaktadır. Yasağın bitiminden sonra gerçekleşen ziyaretimizde birçok farklı sokakta ve evlerin içinde bu tür yazılara rastlanmıştır. Yazıların içeriği, yaşananların kolektif cezalandırma olarak yorumlanmasına ve hukuksuzlukların cezasız kalacağına düşünülmesine neden olabilmektedir. Bireysel davranış olmaktan ziyade sistematik bir tutum izlenimi veren bu yazılar, öfkeye neden olmaktadır.

- 15- İlçe halkının sadece evlerinin değil aynı zamanda geçim kaynaklarının da zarar gördüğü bu süreçte birçok ailenin ciddi oranda yardıma ihtiyacı bulunmaktadır. Buna karşın sınırlı kaynaklardan yardım alabilen ilçe halkının bu yardımlara ulaşmasında bazı kısıtlamalar olduğu görülmüştür. Hem Belediye Başkanı ile yapılan görüşmede hem de mahalle halkından alınan bilgilerde görülmektedir ki, sınırlı düzeyde gelen yardımların bile halka ulaştırılması önünde resmi makamların kısıtlamaları söz konusudur. Aynı şekilde Belediyenin, evi tahrip olanlardan talep edenlere çadır dağıtma yönündeki çalışmasının da engellendiği anlaşılmıştır.
- 16- Yasağın kalkmasından sonra ilk günlerde SYDV (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı) dışındaki yardım kuruluşlarının yardım dağıtımları engellenmiştir. Belediye'nin sıcak yemek dağıtma, çadır kurma vb. hizmetlerinin Kaymakamlıkça engellendiği ve belediyenin halkla karşı karşıya getirilmek istendiği iddia etmiştir.
- 17- Görüştüğümüz resmi kurumlar ve Belediye yetkililerinden alınan bilgiye göre; hasar görmüş ev ve işyeri sayısının 8.000 civarında olduğu, bunlardan yaklaşık 3.000'inin ağır hasarlı olduğu öğrenilmiştir. Bu durum Yüksekova'da ciddi düzeyde konut sıkıntısının baş göstermesine neden olmaktadır.
- 18- Hem ilçenin 40 km uzaklığındaki Yeniköprü mevkiinde hem de ilçe girişinde kurulan arama noktalarında, arama ve GBT sorgulamalarının çok uzamasından dolayı uzun kuyruklar oluşmaktadır. Bu durum ilçeye giren gıdaların bozulmasına sebep olduğu gibi halkta da bir bıkkınlık oluşmasına sebebiyet vermektedir.

Son Olarak;

Hakkari ili Yüksekova ilçesinde sokağa çıkma yasağının uzun süre ilçe halkı tarafından beklendiği, bu süreci tedirginlikle geçirdikleri görülmüştür. Özellikle Şırnak – Cizre'deki yasak döneminde yaşananlar nedeniyle halkın tedirginliğinin arttığı anlaşılmıştır. İlçe halkında hendek, barikat ve tuzaklayıcı bombalar nedeniyle yaşanacak operasyon sürecinin engellenmesi yönünde ciddi bir beklenti olduğu ve bu beklentiye karşılık vermek üzere bağımsız kişilerin yürüttüğü müzakerelerin başarısızlığa uğramasıyla, ilçe halkının büyük kısmının ilçeyi terk ettiği öğrenilmiştir.

YDGH/YPS mensuplarının ilçe halkının eğitim, sağlık gibi kamu hizmetlerinden yararlanmasını ve barınma, seyahat gibi temel hakların kullanımını engelleyen, gündelik hayatı ciddi şekilde akamete uğratan faaliyetlerinin itirazla karşılaştığı görülmüş, çatışmaların yerleşim alanına taşınmasına neden olacak bu faaliyetlerin ilçe halkının bir kısmını göç etmeye sevkettiği öğrenilmiştir. Temel hak ve özgürlüklerin yoğun şekilde ihlal edilmesine ve sivil halkın ciddi mağduriyetlerle karşılaşmasına neden olacak bu hareket tarzının kabul edilemez olduğu açıktır.

Buna karşın operasyonun devam ettiği 38 günlük süreçte ağır silahlar ve orantısız güç kullanımı nedeniyle çatışma alanı olan mahallelerde büyük bir yıkımın gerçekleştiği görülmüştür. İlçe halkının beyanlarına göre ise, operasyonların bittiği ilan edildikten sonra yasağın sürdürüldüğü 40 günlük dönemde birçok ev ve işyerinin kasıtlı olarak tahrip edildiğine yönelik kanaatin hâkim olduğu anlaşılmıştır. Diğer yasak bölgelerinde rastlandığı

gibi hakaret içeren veya ırkçı içerikli duvar yazılarının Yüksekova'da birçok sokak ve evde görülmesi, operasyon sürecinde güvenlik güçlerinin öfke ve nefretle davrandığına yönelik bir kanaati doğurmaktadır.

Barınma mekanlarının yaşanamaz şekilde tahribiyle birlikte tazmin ve tadilat sürecinin muğlak bırakılması ve günlük hayatın normale dönmesini engelleyecek yoğun kontrolün ilçe halkında öngörülemelik, belirsizlik ve tedirginliğe neden olduğu düşünülmektedir. Yaşadığımız bitimi sonrasında ailelerin hayat döngülerini yeniden kurmalarını sağlayacak bir planlama görülmediği gibi ciddi mağduriyetler ve yoksunluklar yaşayan ilçe halkına SYDV dışında başka bir kuruluşun yardım ulaştırmasının da engellendiği öğrenilmiştir. İlçenin dış dünyayla bağlantı kurmasını engelleyen yoğun denetim ve ilçeye giriş-çıkışların sıkı ve biktirici kontrolü de ilçe halkını güvensizlik duygusuna sevk etmektedir. Yine bu kontroller nedeniyle ilçe halkının temel besinlere ulaşımı dahi kısmen engellenmektedir.

Önemli bir husus olarak, şehrin yeniden imarına ilişkin sürecin meskun halkla müzakere edilerek, onların rızası gözetilerek yürütülmesi gerektiği hatırlatılmalıdır. İlçe halkının eğilimini ve taleplerini gözetmeyen sadece kamu idarecilerinin planlaması ile işletilecek bir tazmin ve imar faaliyetinin; ilçe halkında beliren, göç ettirmek istedikleri yönündeki şüpheyi güçlendirecektir.

Bu noktada yeniden hatırlatmak istiyoruz ki; Birleşmiş Milletler tarafından tanınmış ve Türkiye'nin de imza koyduğu self-determinasyon hakkı ya da Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na yönelik taleplerin, sivil ve siyasi mücadele kanallarıyla aranmasının meşruiyeti kuşku götürmez iken silahlı gruplar eliyle hendeklerin kazılması, barikatların kurulması ve silahlı eylemlerin gerçekleştirilmesi içinden çıkılmaz bir şiddet sarmalına sebebiyet vermekte, sivil can ve mal kayıplarını kaçınılmaz kılmakta, meskûn mahallerde çatışmalara davetiye çıkarıp, sivilleri çatışmaların ortasında bırakarak başta yaşam hakkı olmak üzere sağlık, seyahat ve eğitim gibi temel hakların ihlallerine neden olmaktadır. Bu tür eylemlerin mevcut şiddet ortamına yol açtığını, YDGH/YPS ve ona bağlı grupların şiddete dayalı hareket tarzının ve bu bağlamda yapılan operasyonların, çözümün değil çözümsüzlüğün devamına zemin hazırladığını bir kez daha vurguluyoruz. Sonuçları itibariyle toplu cezalandırma algısı oluşturan ve olağanlaştırılan sokağa çıkma yasaklarının da, mevcut sorunları derinleştirdiği görülmektedir. Dolayısıyla bu tür yasaklara son verilmesi ve bu sokağa çıkma yasakları esnasında oluşan hak ihlallerinin, vatandaşlar tarafından dile getirilen, bazıları son derece vahim unsurlar da taşıyan tüm iddiaların, yetkili makamlar tarafından her yönüyle araştırılması ve sorumlularının tespit edilerek, haklarında gerekli işlemlerin gerçekleştirilmesi, hukuka güvenin tesisi açısından önem arz etmektedir. Aksi takdirde vatandaşlara karşı işlenen suçların cezasız kalacağı yönündeki yaygınlaşan algı tamiri imkansız sonuçlara neden olacaktır.

MAZLUMDER olarak, karşı karşıya olduğumuz sorunun ve sürecin arz ettiği kritik durumu yeniden hatırlatıyor; daha önce de yaptığımız gibi, PKK ve bağlı birimlerine, silahlı eylemlerine kesin bir şekilde son verme çağrımızı tekrarlıyoruz. Devlet yetkililerinin de, ilan edilecek bir ateşkesi yeniden Çözüm Süreci'ni dönüştürecek adımları atarak kalıcılaştırması, bu bağlamda geçmişte olduğu gibi askeri yahut siyasi yargılama şeklindeki uygulamaları değil, yeniden diyalog ve müzakere yöntemini esas alması, sorunun çözümü açısından tek makul yoldur. Yeni bir çözüm arayışının, bu defa toplumun tüm kesimlerinin taleplerini ve

katılımını temin edecek bir formatta tahkim edilerek başlatılmasını talep ediyoruz. Çatışmalı ortam ve sokağa çıkma yasakları, temel insan haklarını ve özgürlüklerini ihlal eden bir süreçte yol açmak suretiyle, toplumsal barış, huzur ve güvenliği tehdit etmektedir. Bu durumun daha fazla sürmemesi ve öncelikle çatışmasızlık ortamının, sonrasında kalıcı bir çözümün sağlanması için, tüm taraflarca sorumluluk alınması gerekmektedir. Çatışmaların bir an önce sona erdirilmesi, sürecin selametini sağlamak açısından iç dinamiklerin harekete geçirilmesiyle oluşturulacak bağımsız bir gözlem heyeti eşliğinde kalıcı toplumsal barışı ve adaleti tesis etmek üzere diyalog ve müzakere zeminlerinin yeniden oluşturulması; içinde bulunduğumuz şartlar göz önüne alındığında, her zamankinden daha fazla önem ve aciliyet arz etmektedir. Nihai hedefte insanı, insan hayatını, insan haklarını önceleyen adil, eşit ve özgür bir geleceği mümkün kılacak çözümler üzerinde anlaşmaya varılmasını ve bu süreçte, Kürt vatandaşların her türlü temel hak ve özgürlüklerinin anayasal güvence altına alınmasını talep ediyoruz.

MAZLUMDER Hakkari Şubesi – MAZLUMDER Çatışma İzleme ve Çözüm Grubu

F)YÜKSEKOVA'DAN BAZI GÖRÜNTÜLER

